

Кучма О.Л.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна*

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ ПОЗИВАЧЕМ У СПРАВІ НА СТАДІЇ ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ

Відповідно до статті 1 Закону України «Про виконавче провадження» [1] виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) (далі - рішення) - сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню.

Разом з тим, відповідач у справі не повинен бути позбавленим можливості виконати рішення суду у добровільному порядку, без участі органів виконавчої служби.

Зазвичай на стадії виконання рішення суду саме позивачу доводиться звертатися до державних чи приватних виконавців через те, що відповідач не бажає виконувати рішення суду і чинить перешкоди позивачу у поновленні його прав та отриманні стягнених судом на його користь коштів. Проте трапляються ситуації, коли позивач не погоджується на пропозицію відповідача виконання ним рішення суду в добровільному порядку і наполягає на своєму бажанні, щоб рішення суду було виконано у примусовому порядку.

Особливо це питання актуально для судових справ про виконання грошового зобов'язання, у яких присуджують стягнути з відповідача на користь позивача певну суму коштів. Для виконання такого рішення суду відповідач повинен мати банківські реквізити позивача. Не завжди на етапі досудового врегулювання спору позивач надавав відповідачу банківські реквізити, або банківські реквізити, які були надані декілька років тому є актуальними на час набрання рішенням суду законної сили. При зверненні до позивача за банківськими реквізитами відповідач не завжди їх може отримати.

Навіть перерахування відповідачем коштів, наприклад, в банк як грошовий переказ, не створить перешкод для відкриття виконавчого провадження з нарахуванням виконавчого збору та настання інших негативних для відповідача юридичних наслідків.

Причини, чому позивач не завжди зацікавлений у тому, щоб відповідач добровільно виконав рішення суду, можуть бути різні: образа на відповідача (я за тобою довго «бігав», тепер твоя черга), бажання «дати заробити» знайомому приватному виконавцю, бажання подовжити період, за який можна нарахувати пеню, інфляційні та три відсотки річних тощо.

В цьому випадку маємо справу із зловживанням правом вже зі сторони позивача.

Однією із засад судочинства (цивільного, господарського, адміністративного) є неприпустимість зловживання процесуальними правами [2].

Судова практика визначає поняття «зловживання процесуальними правами» як особливий різновид цивільного процесуального правопорушення, що полягає у тому, при зловживанні процесуальними правами відбувається порушення умов реалізації суб'єктивних цивільних процесуальних прав. Це положення відповідає загальнотеоретичним розробкам конструкції зловживання правом, в яких воно нерідко визначається як поведінка, що перевищує (або порушує) межі здійснення суб'єктивних прав. Суб'єкт цивільного судочинства свої цивільні процесуальні права має здійснювати відповідно до їх призначення, яке або прямо визначено змістом того чи іншого суб'єктивного права, або вочевидь випливає з логіки існування того чи іншого суб'єктивного процесуального права [3, с.10].

Зловживання правом є лакмусовим папером щодо визначення недосконалостей чинного законодавства, і найправильніша реакція законодавця – це вдосконалити законодавство. При неможливості обійти норму закону покращиться й правова культура в суспільстві [4]. Для унеможливлення зловживання правом позивачем у цій ситуації достатньо

- внести зміни до процесуальних кодексів, передбачивши обов'язковим зазначення в позовній заяві банківських реквізитів (за умови якщо позивач просить стягнути на його користь кошти) чи зазначити банк, у який слід перевести грошовим переказом кошти. Також необхідно передбачити право позивача на будь-якій стадії судового процесу подавати суду клопотання про зміну цього реквізиту позову;

- внести зміни до Закону України «Про виконавче провадження», передбачивши, що належним виконанням рішення суду вважається перерахування відповідачем (боржником) позивачу (стягувачу), коштів, зазначених у рішенні суду на банківські рахунки, зазначені у рішенні суду чи іншому документі з матеріалів судової справи (позові, уточненні позовних вимог, клопотанні позивача тощо).

Такі зміни не погіршать становища позивача (все одно йому доведеться як не в суді то у виконавчій службі повідомляти свої банківські реквізити), але дадуть можливість відповідачу, незалежно від волі позивача, виконати рішення суду у добровільному порядку. Оперативне виконання рішення суду в добровільному порядку, на реквізити, вказані позивачем, не може порушити права

позивача, та не дасть можливості несумлінному позивачу зловживати своїми правами в цій частині.

Література

1. Про виконавче провадження: Закон від 02 червня 2016 року №1404-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення 06.10.2024)

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс від 18 березня 2004 року №1618-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15> (дата звернення 06.10.2024); Господарський процесуальний кодекс України : Кодекс від 06 листопада 1991 року №1798-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1798-12> (дата звернення 06.10.2024); Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс від 06 липня 2005 року №2747-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2747-15> (дата звернення 06.10.2024)

3. Луспенік Д. Засоби запобігання зловживання процесуальними правами у цивільному судочинстві. Презентація НШСУ. 2023. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_Zasob_zapobig_zlovginan.pdf

4. Кучма О.Л. Зловживання правом у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретико-практичний аспект. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2016. № 1. С. 128-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2016_1_20

Лавронова І.О.

*аспірантка кафедри конституційного та адміністративного права,
Національний авіаційний університет, Україна*

ЩОДО ПИТАНЬ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На сторінках історії сучасної України значна кількість викликів, що спричиняються різними історичними подіями, як на міжнародному рівні так і на внутрішньодержавному. Так, Україна переживає рушійні часи реформування, а точніше необхідності адаптації законодавства до реалій, які важко навіть передбачити. Зокрема, наявність актуальної системи впливу держави на запобігання порушень законодавства завжди уособлює захист прав, у випадку трудових відносин, працівників.